

a chceli sme ho odvieť do Alžbetinho Dvora (*Miloslavov*) pri Štvrtku na Ostrove. Kolonisti z Macova (*Blatná na Ostrove*), ktorí sa minulej noci sťahovali a tiež na Alžbetin Dvor, rozprávali môjmu synovi, že zažili hrozné veci. Maďarskí vojaci odohňali mužov od ich žien, ženy zneužili a nakoniec ich nakopali. Aj muži, ktorí sa ohlásili, boli maďarskými vojakmi zbití. Najviac ma otriaslo, keď som počul, že jedného z týchto mužov napichol maďarský vojak na bodák a hodil ho na voz. V Úzori (*Kvetoslavov*) je môj druhý syn ako šenkár, volá sa Karol. Je teraz narukovaný v Trnave a hostinec vedie jeho manželka, ktorej povedal jeden maďarský dôstojník, aby sa nevracal domov, ak je legionár, lebo že s ním zatočia. Pri tomto rozhovore bol práve prítomný môj syn Michal, ktorý mi o celej veci rozprával. Viem, že na syna, ktorý však nie je legionár, štvral maďarských dôstojníkov učiteľ Baranyay, u ktorého sú títo dôstojníci ubytovaní. Maďarskí sedliaci, ktorí vedia o mojej rodine, že je tuho slovenská, dávali nám cítiť, že budeme pykať za svoje zmýšľanie. Preto sme sa rozhodli, že sa aj my vystahujeme.

Od r. 1912 som bol na Wienerovom panstve v Béke-Gombe (*Mierovo-Hubice*) vincúrom až do r. 1928 a bol som ostatný zo sluhov, ktorí dostali z jeho majetku pridel. Chcel som si na pridelenom pozemku postaviť dom, ale Pozemkový úrad pridelil mi byt v Németsóku, kde predtým bývali sluhovia. Tam som vychoval mojich osem detí. Nebol by som sa vystahoval, keby som nebol počul také veci o maďarských vojakoch. Spomínam si, že v kolónii Fakov (*Kvetoslavov*) sú niektorí kolonisti pod strážou a že maďarskí vojaci nebrali lichvu od maďarských sedliakov, ale si vzali od kolonistov.

Skončené, prečítané a podpísané.

Martin T., v. r.

SNA,KÚ, kr., 256, f. 71527, prez., bez č.

7

9. november 1938, Praha.

Záznam rozhovoru I. Krna, vedúceho oddelenia MZV, s F. Ďurčanským, ministrom slovenskej autonómnej vlády, o výzve ministra školstva M. Černáka, aby slovenská a česká inteligencia neopúšťala územie, ktoré viedenským rozsudkom pripadlo Maďarsku.

Záznam

Dňa 9. 11. o 15. hodine hovoril som s ministrom Dr. Ďurčanským o výzve ministra školstva Černáka k českým a slovenským profesorom a učiteľom na postúpenom území, aby neopúšťali svoje pôsobisko a prípadne zložili i sľub vernosti Maďarsku.

Dohodli sme sa na tomto postupe:

1. Z politického hľadiska sa odporúča, aby slovenská menšina, ktorá prípadne Maďarsku, neostala bez duševných vodcov, lebo ináč by rýchle podľahla maďarizácii.

2. Otázka štátneho občianstva a opcie bude riešená v príslušnej československo-maďarskej komisii a stane sa tak pravdepodobne na tom podklade, že každý obyvateľ postúpeného

územia bude mať subjektívne právo rozhodnúť sa pre maďarské alebo pre československé štátne občianstvo.

3. Z bodu 2 vyplýva, že je síce možno našim učiteľom atď. veľmi dôrazne radiť a odporúčať, aby ostali na mieste a prípadne zložili i sľub vernosti, avšak nemožno ich k tomu nútiť.

Dr. Ďurčanský bude v tomto zmysle informovať svojich kolegov v Bratislave, aby postup vo všetkých odboroch bol jednotný.

AMZV ČR, PrS, kr. 59, č. 158882/VI-4/38.

8

10. november 1938, Praha.

Minister F. Ďurčanský žiada MZV o zákrok v Budapešti proti násilnostiam voči obyvateľstvu slovenskej národnosti na okupovanom území.

Záznam

Minister Dr. Ďurčanský mi oznámil telefonicky dňa 10. t. m. o 10. hod. ráno, že maďarské vojsko a hlavne „szabadcsapatok“¹ na niekoľko miestach vraždí a pácha iné násilie, takže slovenské obyvateľstvo musí utekať. Prosí o zákrok v Budapešti.

O 10.10 hod. zavolať som si telefonicky leg. radcu Dr. Fišu, aby previedol tento zákrok a aby si prípadne priamo vyžiadal od ministra Dr. Ďurčanského konkrétne údaje. Dr. Fiša mi oznámil, že zákrok u maďarskej vlády ohľadne slovenských kolonistov (ďľa včerajšieho telefonického rozhovoru) už učinil a že maďarská ministerská rada sa včera večer vecou zaoberala. Dr. Fiša oznámil ďalej, že podkarpatoruská delegácia prišla do Budapešti a že Maďari sa k nej chovali veľmi slušne.

AMZV ČR, PrS, kr. 59, f. 3, bez č.

¹ Pozri dok. č. 2

9

11. november 1938, Praha.

Ministerstvo národnej obrany podáva správu o násilnostiach maďarského vojska a civilov na okupovanom území na východ od Bratislavy.

Během okupace území východně Bratislavy dopustilo se maďarské vojsko těchto nepřístojností a násill:

1. Jan M., 42-letý, slovenské národnosti, z Hurbanovej Vsi byl ztýrán maďarskými důstojníky a vojiny. Dotyčný vypovídá, že dne 9. 11. 1938 ve 20 hodin byl chycen maďarskou